

Major gšt. Stanislav S u l e d r:

Italské tažení v Habeši

s hlediska přípravy války a spolupráce politicko-vojenské.

V letech 1927—31 provedla Itálie pacifikaci severoafrických kolonií, kde úspěšně zasáhl gen. Graziani. V témž údobí uzavřela s Habeší přátelskou smlouvu (r. 1928), pravděpodobně proto, aby si tím zajistila klid ve východní Africe.

Po vojenském upevnění v severní Africe a po úpravě hranic se sousedy (Francie) byla soustředěna pozornost do východní Afriky, která leží v samé blízkosti nejdůležitější světové komunikace a skýtá velmi dobré podmínky pro hospodářské využití bohatých zdrojů země.

Proto byl v březnu 1932 vyslán gen. De Bono do Erytreje a po jeho návratu byl sestaven pracovní program. Postupně bylo uvažováno o válečném konfliktu s Habeší, která při vnitřním rozkladu a nepořádku byla vhod-

ným objektem. Byly však obavy, že Habeš působením evropských činitelů vojensky zesílí, a proto bylo třeba zasáhnout co nejdříve. Zdá se, že i neurovnané poměry evropské nutily Itálii, aby se v možném konfliktu příliš neoslabila, a proto aby akci co nejrychleji skončila. Nasvědčuje tomu zmínka maršála De Bono, který když r. 1933 dostal od Mussoliniho ujištění, že mu bude svěřeno vrchní velení, byl zároveň upozorněn na nutnost skončit akci do roku 1936.

Připravovaný zásah Itálie byl znám jen malému počtu osob, a aby bylo zachováno vše v tajnosti, byly s počátku vydávány jen ústní směrnice a pokyny.

Jestliže politické vedení kladlo takový důraz na otázku času, bylo s vojenského hlediska nutno zajistit si takovou převahu, aby odpůrce nemohl rušivě zasáhnout a akci nebezpečně prodloužit. Proto bylo rozhodnuto uplatnit především technickou převahu širokým využitím moderních prostředků.

Poněvadž Erytrea, která byla určena pro nástup hlavních sil, je poměrně chudá země bez místních zdrojů a téměř bez komunikací, bylo nutno vše od základu nejen postavit, ale potřebný materiál i dovézt.

Proto byla v letech 1933—34 započata úprava komunikací a letišť, rozšíření a zmodernisován přístav Massaua, přestavěna dráha, postupně stavěny baráky k uložení materiálu a proviantu, činěna opatření k zajištění vody atd. Práce nabývaly stále většího rozsahu a bylo v nich s obrovským úsilím pokračováno i během operací. S počátku bylo zaměstnáno asi 10 tisíc domorodců (utajení), později byli dováženi pracovníci z Itálie a průběhem operací bylo nutno angažovat i vojenské formace (dvě divize černých košil a několik praporů před vyražením na Macallé). Celkem bylo civilních pracovníků 70 tisíc.

Výkon Italů v hornatém a velmi neschůdném terénu, za nepříznivých povětrnostních podmínek je v poměru k času obdivuhodný a Italové jsou právem naň hrdí.

Zároveň s pracemi byl prováděn nábor a postupný výcvik domorodců (původně byly v Erytrei jen asi 4 tisíce vojáků), poněvadž podle statistiky z r. 1932 bylo možno z celkového počtu obyvatelstva postavit asi 65.000 bojovníků. Proto bylo rozhodnuto utvořit z domorodců celý sbor.

30. prosince 1934 padá konečné rozhodnutí o válce proti Habeši. Mussolini vydává v pěti exemplářích „Směrnice a operační plán pro řešení otázky italsko-habešské“. Mezi jiným se tam praví: „Čas pracuje proti nám, a proto je třeba jednat rychle. Pokud jde o síly (kalkulováno s počtem 60.000 domorodců, 100 tisíc bílých, 250 letadel v Erytrei a 50 v Somalsku), musí být vše připraveno do října 1935.“

Gen. De Bonovi je ve funkci vrchního komisaře (alto Commissario) východní Afriky svěřen úkol řídit válečné přípravy a odjíždí v lednu do Erytreje.

V únoru 1935 je přikročeno k soustavné námořní přepravě osob a materiálu do Erytreje a Somalska. Celková tonáž lodního nákladu za osm měsíců činí 2.323.000 t. Do Erytreje bylo do konce září dopraveno 176.000 mužů, 7.000 čtyřnožců, 2.100 aut a do Somalska 34.000 mužů, 5.700 čtyřnožců, 400 aut. Do obou kolonií bylo přisunuto v témže údobí na 300 tisíc tun různého materiálu. Při tom bylo nutno překonat vzdálenosti 4—8 tisíc km po moři a 4.500 km z přístavu do vnitrozemí. Letadla byla posílána rov-

něž po moři a na místě montována. S počátku byla za 48 hodin provedena montáž čtyř, později šesti letadel.

Tím, že lovní transporty musily projíždět Suezem, kde byly snadno kontrolovatelné, nemohla Itálie počítat s překvapením soupeře.

Vidíme, která Itálie uskutečňuje plánovitou přípravu války, kde spolu pracují všechny složky a zdroje státu, účelně řízené jednotnou vůlí. Pravý opak je v Habeši, která nejenže je vojensky naprosto nepřipravena, ale jest oslabena rozháranými vnitřními poměry a nemá pevného centrálního vedení.

Když něguš nařídil mobilisaci, nebyly jeho rozkazy plněny vlivem rozkladné propagandy italské, hlavně však neukázněností většiny rasů, kteří měli na mysli především vlastní zájmy a ochranu svých provincií. Maršál De Bono poukazuje na úspěšnou propagační činnost italskou, kterou bylo způsobeno, že Habeš byla oslabena nejméně o 200 tisíc bojovníků, kteří se nezúčastnili aktivního odporu. Ras Gugsu byl v přímých službách Italů a dostával pokyny prostřednictvím italského konsula v Adui. Později mu byl svěřen úkol, aby při zahájení války operoval se svými bojovníky do boku a týlu habešských jednotek, které budou bránit italskému postupu, a později se připojil k Italům.

P l á n y.

Italové zvolili za operační základnu hlavních sil Erytrei, podle plánu porazit habešskou armádu postupem na směr Adigrat—Macallé—Dessie—Addis Abeba.

Vedly je k tomu důvody:

časové: do Erytreje je o 4.000 km blíže než do Somalska,
klimatické: v Erytrei je stejné klima jako v horských částech Habeše.
Bílá vojska soustřeďovaná v Erytrei mohla se aklimatizovat,
terénní operační linie prochází horským terénem, který je sice bez komunikací, ale pro evropské vojsko příznivější než poušť (klima, voda),
vojenské: směr prochází některými úrodnými kraji Habeše (Dessie), které budou Habešané nuceni bránit a tím budou donuceni k rozhodné bitvě,
politické: vyhnout se zájmovým prostorům anglickým a francouzským,
morální: zvítězit v místech, v kterých byli Italové r. 1895 a 1896 od Habešanů poraženi.

Poněvadž v Somalsku byly poměrně slabší síly, měl gen. Graziani úkol s počátku výhradně defensivní, t. j. ochranu kolonie a poutání části habešských sil.

Podle zpráv, které získal gen. De Bono, bylo úmyslem Habešanů přenechat Italům iniciativu, bránit se pozvolným ústupem, odtáhnout italské jednotky od jejich basí a přejít k protiofenzivě.

P o m ě r s i l.

Před zahájením operací (počátkem října) disponoval gen. De Bono třemi sbory a dvěma zajišťovacími skupinami. Každý sbor měl kromě dvou, tří divisí několik samostatných praporů, 1 letku, 2 oddíly hrubého motorizovaného dělostřelectva a tančíky. Celkem měl asi 180.000 mužů a 126 letadel. Scházelo tedy proti předpokládanému počtu 224 letadel. Jednotky byly plně vybaveny kromě jedné divise černých košil, která měla jen část služeb a nedostatek soumarů.

Mobilisace Habešanů nebyla v té době ještě skončena pro velké vzdálenosti, nedostatek komunikací a neposlušnost některých rasů. Podle zpráv

bylo jádro sil určených proti Erytrei shromažďováno v prostoru Dessie (asi 400 km od hranic), kdežto v pohraničním pásmu byly jen velmi slabé prvky. Italové předpokládali, že Habešané mohou soustředit na severu 200—250 tisíc, na jihu (proti Somalsku) asi 80—100 tisíc bojovníků. O hodnotě a množství dalších jednotek se dalo těžko uvažovat, poněvadž to nebyl ani problém počtu lidí jako výzbroje.

Velké vzdálenosti (1.700 km) a nedostatek komunikací byly pro Habešany velkou překážkou pro uskutečnění manévru na vnitřních liniích, takže nebylo nebezpečí, že by soustředili na jednom místě všechny síly.

U habešského bojovníka zdůrazňuje gen. De Bono vysokého bojového ducha, velkou odolnost námahám, značnou pohyblivost a minimální požadavky materiální. Habešská armáda neměla však téměř žádný výcvik a tím měla malou soudržnost, špatné kádry, neúplný výcvik ve střelbě a téměř žádný v dělostřelectvu a technických zbraních. Jen asi $\frac{1}{4}$ mohla být vyzbrojena puškami, většinou moderních typů (asi po 150 nábojích), dále měli asi 1.000 kulometů, 200 děl menších, ale většinou zastaralých ráží, několik desítek protiletadlových a protitankových zbraní a asi 10 letadel bez vycvičeného personálu.

Italové měli tedy absolutní převahu ve velení, v organizaci, výcviku a v dokonalém vybavení nejmodernějšími zbraněmi. Poněvadž byli úplnými pány ve vzduchu, bylo italské vedení — po zahájení operací — postupně informováno o pohybech větších sil Habešanů, takže byli chráněni proti překvapení. Italské letectvo kromě normálních úkolů nahrazovalo u izolovaných částic dopravní prostředky, zvláště však napadalo nepřátelské zálohy nebo jednotky blížící se k bojišti, které bitevními a bombardovacími nálety desorganisovalo a tím oslabilo dříve, nežli zasáhly do boje.

Jedinou výhodnou a účinnou zbraní Habešanů byl terén, který pro Italy byl větším nepřítelem než odpůrce, poněvadž šlo o kraje velmi neschůdné, bez místních zdrojů a bez komunikací. Zdá se, že Habešané nevyužili dostatečně této jediné výhody pro vedení záškodnické a vysilovací války a přijali boj, který byl proti absolutní technické převaze beznadějný a musil skončit úplnou porážkou.

Spolupráce politického a vojenského vedení.

Jak v míru, tak zvláště ve válce je nezbytně nutná těsná spolupráce politiků s vojáky. Stane-li se, že jedna složka místo spolupráce zasahuje do kompetence složky druhé, má to kromě zcela výjimečných případů nepříznivé následky (viz Německo 1918, kdy Ludendorff zasahoval do politiky).

V údobí italských příprav i během války dochází vzhledem k velké vzdálenosti k časté výměně písemných a telegrafických depeší mezi Římem a Asmarou (stanovištěm gen. De Bona v Erytrei). Některé jsou uvedeny v knize maršála De Bona.

Tak v březnu píše Mussolini „Poněvadž něguš nemá v úmyslu nás napadnout, musíme sami převzít iniciativu. To není možné, nebudeš-li do konce září mít kromě domorodců alespoň 100 tisíc bílých vojáků, jichž počet musí rychle dosáhnout 200 tisíc. Chci Ti během tohoto roku poslat 200 tisíc vojáků.“

Později píše: „Mým hlubokým přesvědčením je, že máme-li koncem září nebo října být iniciativní, musíš mít celkovou sílu 300 tisíc mužů (z toho asi 100 tisíc černých), více než 300—500 letadel a přes 300 tanků. Bez

těchto sil, nutných k živění ofensivního pronikání, neměly by operace spád, který potřebujeme. Žádáš 3 divise do konce října, pošlu Ti jich deset (5 regulárních a 5 černých košíl).“

Poněvadž Mussolini předvídá komplikace, které vzniknou po napadení Habeše, píše 18. května: „Mluví se dokonce o nějakém zákroku. Dal jsem naznačit, že neustoupíme za žádnou cenu. Jmenováním dvou rozhodčích se strany italské překonáme ještě Radu Společnosti národů, ale v září budeme pány. Je tedy možné, že bude nutný náš odchod ze Ženevy.“

Vzhledem k této možnosti nelze měnit datum října. Pro toto údobí je třeba, abys měl 10 divisi na místě. Musíš mít zásoby a munici nejméně na tři leta. Přes to, že se to zdá absurdní, nutno počítat s nesnázemi při průjezdu průplavem. Mluví se dokonce o uzavření Suezů.“

V dopise začátkem září píše Mussolini: „Toto je poslední dopis, který Ti piši před zahájením akce. Doufám, že po 10. září můžeš beze všeho očekávat můj rozkaz k postupu. Po dobytí cíle (Adua—Adigrat) se zastavíš, abys uspořádal týl a vyčkal případných událostí mezinárodních. Jakmile dostaneš telegram: Dostal jsem Tvoje hlášení, vydáš rozkaz k postupu během příštích 24 hodin.“

Později dostává gen. De Bono upozornění, aby při zásahu Anglie upustil od ofensivy a zajistil integritu Erytreje.

Sluší uvést, že v údobí plných válečných příprav, je rozhodnuto, aby nebyl vypověděn přátelský pakt s Habeši z r. 1928. Bylo tak učiněno spíše z důvodů vojenských než politických, poněvadž Mussolini se táže v té věci na názor gen. De Bono, který se po dohodě s gen. Grazianim vyslovoval proti vypovězení.

Gen. De Bono se 29. září informuje, bude-li vypověděna Habeši válka a bude-li nařízení k postupu dáno králem nebo Mussolinim, či gen. De Bono, a konečně, zda italská legace opustí předtím Habeš.

Mussolini mu odpovídá:

„Hlavní věc je zasáhnout brzy. Žádné vyhlášení války. Nařizuji Ti zahájení operací v ranních hodinách třetího, říkám 3. října.“

Gen. De Bono je zároveň zmocněn nařídit postup, při čemž se nemá zneklidňovat italskou legací a konsuláty v Habeši.

Italie podobně jako Japonsko v Mandžusku přechází k válce bez formálního vypovězení, při čemž nechává v Habeši své zástupce.

Nečiní tak jistě proto, aby soupeře překvapila, poněvadž postupné přípravy uskutečněné v Erytrei a Somalsku nemohly zůstat utajeny, tím spíše, že síly a materiál odesílaný po moři z Italie musil projít Suezským kanálem. Byly to pravděpodobně důvody předně zahraničně-politické, neboť Italie musila počítat, že Společnost národů, zvláště její vlivní činitelé, budou při napadení Habeše jinak a citlivěji reagovat, nežli tomu bylo v Mandžusku pro rozdílnost zájmových prostorů. Protože Italie měla podstatný zájem na rychlém skončení akce, bylo přirozenou snahou politického vedení zabránit nebo alespoň co nejvíce oddálit rušivý zásah buď kolektivní (Společnosti národů) nebo jiného státu. Proto nevyhlašuje válku, aby se tím oficiálně neprohlásila za útočníka.

Zahájení operací.

V 5 hodin 3. října překročily italské jednotky Mareb (hranice Habeše) a do 6. října během dopoledne dosáhly stanoveného cíle (Adua—Adigrat), kde zastavily postup a přikročily k úpravě postavení, k organizaci týlu,

k stavbě komunikací a k přísunu materiálu. Během postupu nenarazili Italové na vážný odpor Habešanů, kromě slabších prvků, které brzdily postup na Aduu.

16. října přijíždí do Erytreje maršál Badoglio (náčelník hlavního štábu), aby společně s gen. De Bono studoval operační podmínky proti sudanské frontě. Vzhledem k akci na hlavním operačním směru sever—jih znamenala by tato operace zásah na divergentním směru, na novém bojišti a tím i potřebu nových sil. Proto bylo rozhodnuto vyhnout se jakékoliv akci směrem západním.

17. října píše Mussolini generálu De Bono, že rozkazy pro postup na Macallé dostane po vyjasnění evropské situace v otázce sankcí, zvláště pak po vyjasnění poměru italsko-britského.

Gen. De Bono po poradě s maršálem Badogliem upozorňuje Řím, že k výživě obyvatelstva a armády má jen šestiměsíční zásoby, s benzinem však že vystačí asi na dva měsíce (vyjma letectvo, které bylo zásobováno samostatně a přímo).

20. října dochází odpověď z Říma: „Ke komplikacím v Evropě nedojde před anglickými volbami, které budou v polovině listopadu. A proto v této době musí být celá provincie Tigrai až po Macallé naše...“

Gen. De Bono namítá, že nový postup bude mít za následek další spotřebu benzínu. Dále poukazuje na nutnost materiálního vybavení jednotek, zvláště pak na nutnost zajištění zásobování vodou. Pokusí se však uspišit práce, aby mohl dostatečnými silami vyrazit na Macallé.

Řím však trvá na uspišení akce a táže se, zda možno vyrazit 5. listopadu. Gen. De Bono hlásí 25. října výsledek provedené inspekce fronty a poukazuje na skutečnost, že další postup není brzděn hlediskem operačním anebo taktickým, nýbrž výhradně situací materiální. Zmiňuje se o prodloužení operační linie (postupem na Macallé) o dalších 90 km, při čemž proti západu není ještě plně zajištěn.

29. října přichází však z Říma telegrafický rozkaz: „Vzhledem k synchronisaci požadavků politických a vojenských Ti nařizují zahájit ofensivu s cílem Takazzé—Macallé ráno 3. listopadu.“

Gen. De Bono plní tento rozkaz a vysílá silnou skupinu na Macallé, které do 8. listopadu je bez většího odporu Habešanů obsazeno.

Touto dílčí akcí, která měla význam jen mravní (maršál Badoglio mluví v své knize o vyšších důvodech), bylo nebezpečně vysunuto východní křídlo a osa Adigrat—Macallé ohrožena z prostoru Tembien. Při tom obrana linie Adua—Adigrat nebyla ještě plně připravena.

Tim byla pro Italy vytvořena nebezpečná situace, která, jak píše maršál Badoglio, mohla mít velmi nepříznivé následky.

17. října oznamuje Mussolini generálu De Bono: „Dobytím Macallé pokládám Tvé poslání ve východní Africe za skončené. Oznamuji Ti, že jsem Tvým nástupcem určil maršála Badoglio.“

Druhého dne je De Bono jmenován maršálem Itálie.

Když byl maršál Badoglio 15. listopadu zpraven předsedou vlády, že nahradí gen. De Bono ve východní Africe, dostává se mu — pravděpodobně na jeho žádost — ujištění, že se těší důvěře předsedy vlády, bude mít úplnou volnost jednání a iniciativy, což pro velitele vysokého stupně, který jest odpověden za vedení války na vzdálenost 4 tisíce km, je nevyhnutelné.

Ještě před odjezdem do východní Afriky vydal maršál Badoglio operační směrnici, v které vyjadřuje náčelníkovi gen. Gabbo a jeho štábu plnou důvěru a dává mu pokyny k uspořádání sil (možnost vytvořit nový sbor), k upevnění postavení, k úpravě týlu a přísunu zásob. 30. listopadu přijel do Erytreje a převzal velení.

Maršál Badoglio, jak sám píše, se nedal unést možnostmi snadného postupu nebo místního úspěchu, nýbrž nastoupil linii methodického vedení. Nešlo mu o územní úspěch, nýbrž o poražení nepřátelské masy, která se rýsovala na ose Dessie—Ascianghi—Macallé a na níž bylo nutno soustředit všechno úsilí.

Poněvadž rychlý a předčasný postup na Macallé měl za následek porušení poměru mezi časem a prostorem a poněvadž měl zprávy o postupu větších sil Habešanů do Dessie, rozhodl se přejít do obrany, aby:

zajistil dobyté území a organisoval týl,
uspořádal a přeskupil síly (zajistil západní bok, vytvořil pohyblivou zálohu a měl možnost manévru mohutnou palbou dělostřelectva),
přejdou-li Habešané k útoku, zlomil jejich útočnou sílu a přešel do protiofensivy.

V témže smyslu telegrafuje v prosinci do Říma: „Jde o to organisovat se pevně, abychom nebyli ve vzduchu, jak je tomu nyní, a potom pokračovali v ofensivních operacích. Je třeba, aby celá země nebyla překvapena.“

Pevně a záměrné vedení maršála Badoglia má skvělý úspěch; je dosaženo účelu, t. j. zničení jádra habešských sil a Italové dosahují v rekordním čase Addis Abeby.

Z á v ě r.

Italské tažení do Habeše je poučné s hlediska přípravy politicko-vojenské a spolupráce politiků s vojáky.

Italskou vládou je válka politicky velmi dobře připravena a zajištěna. I během války se jí podařilo lokalisovat válečný spor a zabránit brannému konfliktu s Anglií.

Současně je prováděna příprava vojenská, aby válečné tažení v duchu potřeby politické bylo rychle připraveno a co nejdříve skončeno. Je to soustavná práce s využitím všech prostředků a zdrojů země, při čemž není třeba improvizovat.

Během války nutno vyzdvihnout úspěšnou a harmonickou spolupráci politicko-vojenskou, zvláště u maršála Badoglia.

Habeš naproti tomu je rozvrácena, vojensky nepřipravena. I během války jí chybí pevné a jednotné vedení politicko-vojenské.

Je to novým potvrzením historické zkušenosti, že válka, ať výbojná neb obranná, která nebyla již v míru politicky i vojensky dobře připravena, nemá naději na úspěch.

Habešský případ je novým důkazem, že stát vnitřně rozvrácený a vojensky nepřipravený je největším nebezpečím pro mír.

P r a m e n y : Emilio De Bono: „La preparazione e le prime operazioni“. 2. vyd. Roma, 1937.

Amedeo Tosti: „Das grösste Kolonialunternehmen der Geschichte.“

Pietro Badoglio: „La guerra d'Ethiopia.“ Mondadori-Milano, 1936.